

STOCKHOLMS TINGSRÄTT

Avdelning 5

Enhet 53

DOM

2008-10-16

meddelad i

Stockholm

Mål nr B 8098-08

PARTER (Antal tilltalade: 1)

Åklagare

Kammaråklagare Gunnar Fjaestad

City åklagarkammare i Stockholm

Målsägande

IAH

Tilltalad

RS

Offentlig försvarare:

Advokat Magnus Eriksson

Advokatfirman W&Ö HB

Box 7387

103 91 Stockholm

DOMSLUT

Åtalet ogillas.

Skadestånd

IAHs skadeståndsyrkande ogillas.

Ersättning

1. Advokat Magnus Eriksson tillerkänns ersättning av allmänna medel med 21 405 kr. Av beloppet avser 15 134 kr arbete, 1 990 kr tidsspillan och 4 281 kr mervärdesskatt.
 2. Kostnaden för försvaret skall stanna på staten.
-

Postadress

Box 8307

104 20 Stockholm

Besöksadress

Flemingatan 14

Telefon

08-561 654 70

E-post: stockholm.tingsratt.avdelning5@dom.se

www.stockholmstingsratt.se

Telefax

08-561 650 05

Expeditionstid

måndag - fredag

09:00 - 12:00

13:00 - 15:00

YRKANDEN M.M.

Åklagarens yrkanden och åberopad bevisning framgår av domsbilaga 1. Åklagaren har under huvudförhandlingen frånfallit bevisning genom vittnesförhör med AA och MB.

Åklagaren har yrkat att RS ska utge skadestånd till AHI för kränkning med 7 500 kr jämte ränta enligt 4 och 6 §§ räntelagen från den 15 mars 2008 till dess betalning sker.

RS har förnekat brott. Han har bekräftat att han i egenskap av ordningsvakt har gjort ingripande mot Abdilahi Hossein Ismail och därvid utdelat tre batongslag, varav två träffat. Han har gjort gällande att hans åtgärder omfattades av de befogenheter han hade som ordningsvakt, alternativt utgjorde de nödvärn eller i vart fall s.k. putativt nödvärn. Han har bestritt skadeståndsskyldighet och vitsordat som skäligt i och för sig 1 000 kr för kränkning. RS har som bevisning åberopat vittnesförhör med MR, MB och PS.

Åklagaren har sakframställningsvis förtydligat att det förelåg grund för omhändertagande av IAH, dock var det obefogat att använda batong.

Handfängsel var däremot befogat. Det görs inte gällande att det förekommit några rasistiska motiv och det görs inte heller gällande att RS skulle ha några rasistiska sympatier.

DOMSKÄL

Skuldfrågan

Målet rör händelser på stan sent på kvällen när någon ska avvisas, avlägsnas eller omhändertas. Rättsfrågorna gäller vilka åtgärder en ordningsvakt kan vidta inom ramen för sina befogenheter utan att ta till övervåld, alternativt med stöd av nödvärnsreglerna.

RS tjänstgjorde med de befogenheter som ordningsvakter i allmänhet har, vilket kortfattat kan sammanfattas enligt följande.

Ordningsvakter har till uppgift att medverka till att upprätthålla allmän ordning, se 1 § lag (1980:578) om ordningsvakter. För att verkställa en åtgärd får en ordningsvakt inte använda strängare medel än förhållandena kräver, utan ska i första hand söka vinna rättelse genom upplysningar och uppmaningar, se 8 § lag om ordningsvakter. När en ordningsvakt ingriper ska han eller hon se till att åtgärden inte väcker onödig uppmärksamhet eller orsakar större olägenhet än som är oundvikligt med hänsyn till dess syfte, se 8 § lag om ordningsvakter. Ordningsvaktens befogenheter att använda tvångsmedel och våld går längre än den rätt som tillkommer envar att gripa någon som begått brott. Ordningsvakter får ta hand om personer som anträffas så berusade av alkoholdrycker eller andra berusningsmedel att de inte kan ta hand om sig själva eller annars utgör en fara för sig själva eller någon annan, se 1 § och 10 § lag (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. Om någon genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för ordningen får ordningsvakt, när det är nödvändigt för att ordningen ska kunna upprätthållas, avvisa eller avlägsna personen ifråga från visst område eller utrymme. Detsamma gäller om en sådan åtgärd behövs för att en straffbelagd handling ska kunna avvärijas, se 13 § och 29 § tredje stycket polislagen. Den omhändertagne ska i båda fallen skyndsamt överlämnas till närmaste polisman. Våld får bara användas för att

genomföra tjänsteåtgärder i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt. Användningen reserveras för situationer när ordningsvakten med laga stöd ska beröva någon friheten och denne söker undkomma eller ordningsvakten annars möts av motstånd när han eller hon ska verkställa ett sådant frihetsberövande, eller när ordningsvakten med laga stöd ska avvisa eller avlägsna någon från ett visst område eller utrymme, se 10 § första stycket andra och fjärde punkterna samt 29 § första stycket polislagen, jämte 5 § Rikspolisstyrelsens föreskrifter. Därutöver gäller i nyss nämnda situationer nödvärmsbestämmelserna i 24 kap brottsbalken. Ordningsvakter har i likhet med privatpersoner också rätt att genomföra envarsgripande.

Sammanfattningsvis är våldsanvändning av ordningsvakter möjlig i ett fåtal typsituationer, vilka i och för sig uppstår ganska frekvent en lördagkväll på stan när många personer är berusade eller (i vissa fall) drogpåverkade.

Vad som ofta kommer ifråga är visst tvång gentemot personer som är så berusade av alkoholdrycker eller andra berusningsmedel att de inte kan ta hand om sig själva eller annars utgör en fara för sig själva eller någon annan.

Med stöd av polislagen kan ordningsvakter dessutom använda våld när någon med laga stöd ska berövas friheten och personen söker undkomma eller ordningsvakten annars möts av motstånd när han eller hon ska verkställa ett sådant frihetsberövande. Detsamma gäller när någon ska avvisas eller avlägsnas från visst område eller utrymme, liksom ifråga om kroppsvisitation m.m. som sker med laga stöd. Lagstöd för avvisande eller avlägsnande föreligger gentemot personer som stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för ordningen, eller om åtgärden behövs för att en straffbelagd handling ska kunna avvärjas. Om avvisning eller avlägsnande är otillräckligt får personen tillfälligt omhändertas. Avvisning innebär att vederbörande får en tillsägelse att lämna platsen eller hindras från att ta sig dit. Avlägsnande innebär att han eller hon tvångsvis förflyttas därifrån antingen till fots eller i polis-

bil. En sådan förflyttning måste vara kortvarig och kan bara avse en kortare sträcka. I annat fall torde ingripandet få betecknas som ett omhändertagande (se Karnov, kommentaren till 13 § polislagen). I samtliga fall gäller att andra medel än våld ska vara otillräckliga och att det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt med våld för att genomföra tjänsteåtgärden.

Ett flertal faktorer kan anses ha betydelse för frågan om det kan vara befogat för en ordningsvakt att använda våld vid ett ingripande, och i så fall i vilken omfattning. Behovet av våld måste bedömas utifrån vad situationen kräver och med beaktande av de svåra uppgifter som en ordningsvakt ställs inför. Berusningsgraden, och i förekommande fall drogpåverkan, hos den person som ska omhändertas eller avvisas är förstås av betydelse. Väsentligt är vidare om ordningsvakten konfronteras med pågående brottslig gärning, till exempel hot eller andra straffbara trakasserier, skadegörelse etc., liksom hur många personer ordningsvakten samtidigt konfronteras med och hur stökiga de är, och hur många ordningsvakter som är på plats samtidigt. Vid ingripandet kan man även beakta upprinnelsen till situationen, alltså hur stökig personen har varit innan. På motsvarande sätt spelar det in om personen som ingripandet sker mot är känd som våldsverkare eller kan misstänkas vara beväpnad.

Ordningsvakter jobbar ofta i grupp och måste då i viss utsträckning förlita sig på uppgifter de får från sina kollegor om hur allvarlig situationen är. Ytterst måste dock varje ordningsvakt bilda sig en egen uppfattning om situationen utifrån de iakttagelser han eller hon gör.

Vid nödvärnsinvändning styrs möjligheten till våldsanvändning av hur trängd den situation är som ordningsvakten befinner sig i objektivt sett (NJA 1994 s. 48).

Det är oundvikligen så att ordningsvakter måste tillerkännas ett visst skönsmässigt utrymme när det gäller bedömningen om någon är ordningsstörande eller berusad och alltså ska avvisas, avlägsnas eller omhändertas. Även om det kan framstå som

genant för någon att bli avvisad, avlägsnad eller omhändertagen är intrånget i den personliga sfären ändå relativt begränsat i dessa situationer, och får som huvudregel anses befogat för att ordningen ska kunna upprätthållas, särskilt i miljöer där många är berusade. Men därmed inte sagt att det finns något större skönsmissigt utrymme för ordningsvakter att besluta om våldsanvändning. Om det fanns ett sådant skönsmissigt utrymme i två led, alltså både ifråga om att avgöra om någon är ordningsstörande eller berusad och om och i vilken utsträckning våld måste användas, skulle de personer som ingripanden sker mot tillerkännas en utomordentligt svag ställning.

Det är mot bakgrund av dessa överväganden som tingsrätten tar ställning till utredningen i målet.

Inledningsvis måste konstateras att målsäganden IAHs uppgifter har lågt bevisvärde. Han hade enligt egna uppgifter druckit endast en och en halv starkcider tidigt under kvällen, men var enligt samstämmiga uppgifter från RS och vittnena rejält berusad när han sent på småtimmarna konfronterades med ordningsvakterna. Det finns anledning att tro att han inte varit uppriktig om sin alkoholkonsumtion, vilket även framhållits av åklagaren. Det finns uppgifter från RS och från vittnet MB om att IAH stund innan ingripandet slog en av sina vänner i ansiktet så att denne började blöda, uppgifter som IAH inte själv har velat kännas vid. Vidare har det framgått av vittnesuppgifterna att han efter omhändertagandet agerade väldigt stökigt och bl.a. försökte skalla marken. Inte heller detta har IAH nämnt själv. Hans uppgift att han tillbringade cirka fem timmar på en nattklubb utan att dricka mer än en läsk framstår inte heller som särskilt trovärdig. Det finns sammantaget anledning att tro att han i betydande utsträckning har sökt tona ned sin egen roll i händelserna.

IAH har bl.a. uppgett att han och kompisarna skulle åka Norsborgsbussen hem fram på morgontimmarna. En av kompisarna sökte gå in på bus-

sen utan att betala men blev nekad. IAH erbjöd sig att betala för kompisen och sökte även få denne åt sidan. Sedan kom ordningsvakterna och tog med sig kompisen. De sade då åt IAH att avlägsna sig, att gå från bussen. När han ifrågasatte detta blev han dragen bort från bussen. Han blev upprörd och frågade varför, och stampade i marken. Han var arg och frågade flera gånger varför han skulle avlägsna sig när T-banan var stängd. Han har inte följt efter eller gått emot vakterna utan halvvände mot dem. Då rusade ordningsvakterna mot honom och en av dem slog honom med batongen. Han blev sedan nedlagd och handfängslad. Han fortsatte att skrika ”varför, varför”. Sedan kom polisen till platsen. Han fick åka med polisen när de letade efter den som hade slagit honom, och sedan blev han skjutsad till sjukhuset.

RS har uppgett bl.a. följande. Han är ordningsvakt sedan 2006. Den aktuella kvällen var han i tjänst på stan. Han fick då syn på sina kollegor som befann sig i en gränd med fyra till fem personer. Det var stökigt och bråkigt. Han såg hur IAH slog en av sina vänner i ansiktet. IAH var påtagligt berusad vilket man kunde iaktta genom hur han rörde sig och pratade. Personerna blev avvisade men hörsammade inte utan sade emot. Kollegan Magnus tillkallade polisen som omhändertog en av IAHs vänner. En i gruppen sökte ta sig in i polisbilen men blev avvisad. Han och en annan ordningsvakt beslutade att avlägsna IAH. De höll honom i varsin arm. IAH satte sig till motvärn genom att kränga med överkroppen och spjärna emot. Han krävde att bli släppt och skrek. De avlägsnade honom till Sergelrondellen uppe vid Drottninggatan. Han hade då lugnat ned sig och de släppte honom. RS började tillsammans med ordningsvakten DMN gå tillbaka i rask takt och hade hunnit gå kanske 20 meter när han hörde en smäll bakom sig. Han vände om och där stod IAH och sparkade på en reklamskylt. DMN backade undan och han stod då själv och såg hur IAH kom emot honom. Det var kanske två till tre meter mellan dem. Han uppfattade att IAH

gjorde en ansats till en spark och att han hade händerna höjda. Han hann knappt få ut sin batong och slog tre slag mot benet, varav två träffade. Han tog sedan tag i IAHs arm och drog ned denne. Han blev sedan tvungen att springa iväg och hjälpa sina kollegor strax intill att omhänderta en av IAH kompisar.

DMN har uppgett bl.a. följande. Han befann sig på Klara-bergsgatan på Åhlénssidan mellan klockan tre och fyra på natten. Där var två kollegor från Nordisk Bevakningstjänst och tog hand om fyra personer. Stämningen var inte bråkig. Personerna lugnade ned sig och blev avvisade från platsen. En kille var dock våldsam och gjorde motstånd verbalt, och polisen kom förbi. Ordningstvakterna bestämde sig för att avlägsna de andra personerna. Gemensamt med RS tog han tag i IAH och ledde honom uppåt mot Sergelrondellen. IAH var påtagligt berusad. Han försökte förklara på engelska för IAH som ville prata med polisen och åka buss. Han och RS gick sedan från platsen. DMN tyckte det skulle vara bäst att omhänderta honom, men RS höll inte med. Sedan uppmärksammade han RS på att IAH var bakom dem. IAH stod med armarna längs sidan. Han sparkade inte på någon reklamskylt. DMN stod cirka en och en halv meter vid sidan av RS men sökte inte själv ingripa. RS slog ut sin expanderbatong och slog 4 slag i följd mot IAHs vänstra lår. Denne föll till marken. De omhändertog honom. Senare försökte han skälla marken. Han krängde med kroppen och sparkade med benen. När IAH blev ledd med till tunnelbaneuppgången dunkade han skallen i glasrutan. De fick lägga benlås på honom för att han inte skulle sparka. Efter händelsen rapporterade han till polisen om batongslagen.

Vittnena MB och MR tjänstgjorde gemensamt med RS som ordningstvakter den aktuella kvällen. De har inte varit närvarande

vid den händelse som åtalet omfattar, men var med strax innan och har genom sina uppgifter väsentligen bekräftat RS bild av händelseförloppet innan IAH blev avlägsnad.

Synen på batonganvändning har varit restriktiv i rättstillämpningen (se t.ex. Svea hovrätts dom 2006-09-12 i mål B 1925-06 där det ansågs befogat med två batongslag mot armarna på en potentiellt drogpåverkad person som sökte köra iväg med motorcykel, samt Hovrättens över Skåne och Blekinge dom 2006-11-30 i mål B 1166-05 där två batongslag mot överarmen ansågs befogat i en situation där en person som inte lät sig avvisas gjorde motstånd). Det här målet rör åtgärder gentemot en person som avvisats, gjort motstånd då han avlägsnats och även fått se sina vänner bli endera omhändertagna av polis eller tillsagda av polisen. Ändå framhärdade IAH i att följa efter ordningsvakterna på stan och konfrontera dem med ord och genom att stampa i marken. Efter en sådan upptrappning måste viss våldsanvändning anses befogat vid omhändertagandet. Beträffande vilken grad av våldsanvändning som kunde komma ifråga måste också vägas in att RS i egenskap av ordningsvakt tidigare under kvällen hade sett IAH utöva kraftigt våld mot en annan person samt att IAH länge under kvällen förekommit i en grupp som betedde sig påtagligt ordningsstörande. Dessutom befann sig RS tillsammans med en ordningsvakt från ett annat företag som han uppenbarligen inte var van att samarbeta med. Han uppfattade sig således som helt ensam i konfrontationen med IAH, en konfrontation som han inte hade själv hade valt. I en sådan situation får det anses att andra medel var otillräckliga och att det med hänsyn till omständigheterna var försvarligt för RS att slå IAH med batongen över benen i syfte att omhänderta denne. Sammantaget ska åtalet ogillas.

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 5
Enhet 53

DOM
2008-10-16

B 8098-08

Skadestånd

Eftersom åtalet ogillas ska RS inte betala skadestånd till IAH.

Övrigt

Försvarens ersättningsyrkande är skäligt och ska bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga 2

Överklagande ges in till tingsrätten senast den 6 november 2008 men ställs till Svea hovrätt.

På tingsrättens vägnar

Ingeborg Simonsson